

## Nr 26.

Ankom till riksdagens kansli den 31 maj 1917 kl. 5 e. m.

*Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 285 med förslag till ändrad lydelse av § 2 4:o tryckfrihetsförordningen.*

*Närvarande:* herrar Edén, Clason, Bellinder, Mannheimer, von Geijer, von Mentzer, Olof Olsson\*), Meurling, Johan Carlsson\*), August Ljunggren, Gullberg, Larsson i Västerås, Räf, Ericsson i Vallsta, Kropp, Sterne, Hallendorff\*), Karlsson i Mo, Törnkvist och Gustafsson i Brånsta.

\*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Till konstitutionsutskottets handläggning hava båda kamrarna hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 285, däri Kungl. Maj:t till riksdagens prövning i grundlagsenlig ordning framlagt följande

### Förslag

till

ändrad lydelse av § 2 4:o tryckfrihetsförordningen.

§ 2.

---

4:o. I grund av — — — — som helst.  
Vid föregående tillåtelse skola följande undantag ovägerligen iakttagas:

*Bihang till riksdagens protokoll 1917. 5 saml. 22 häft. (Nr 26.)*

- Att protokoll, hållna — — — — uppenbara.  
 Att ej några — — — — femtio riksdaler.  
 Att mobiliseringsplaner — — — — konfiskeras.  
 Att, där underrätt — — — — konfiskeras.  
 Att, i vad — — — — femtio riksdaler.  
 Det skall — — — — sexton skillingar.  
 Att protokoll — — — — sexton skillingar.  
 Att ingen — — — — sexton skillingar.  
 Att utdrag — — — — femtio riksdaler.  
 Att uppgifter — — — — femtio riksdaler.

Att för officiell statistik lämnade uppgifter, som avse namngivna enskilda personer, bolag eller andra enskilda samfälligheter, ej må utlämnas, förrän tio år från uppgiftens datum förflutit; dock att, såvida med hänsyn till uppgiftens natur eller det ändamål, för vilket den åstundas, och omständigheterna i övrigt trygghet kan antagas vara för handen, att ett tidigare utlämnande icke kommer att missbrukas till skada för den, som avgivit uppgiften eller eljest däri avses, utlämnande även före sagda tidpunkt må äga rum; ägande vederbörande myndighet att därvid göra de förbehåll, som kunna prövas erforderliga. Den, som obehörigen utlämnar uppgift eller i tryck offentliggör uppgift, som han vet vara obehörigen utlämnad, så ock den, som bryter emot förbehåll, varunder utlämnande skett, böte från och med femtio till och med trehundra riksdaler.

- Att de från — — — — femtio riksdaler.  
 Att ansökning — — — — femtio riksdaler.  
 Att sådant, som — — — — huvudsaken.  
 I övrigt, och — — — — stadgat är.

*Departements  
 chefen.*

Till stöd för detta förslag har chefen för justitiedepartementet efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet, enligt det vid propositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet, anfört följande:

»Enligt bestämmelser, som år 1909 infördes i tryckfrihetsförordningen, må för officiell statistik lämnade uppgifter, som avse namngivna enskilda personer, bolag eller andra enskilda samfälligheter, ej utlämnas, förrän fem år från uppgiftens datum förflutit; dock att, såvida med hänsyn till uppgiftens natur eller det ändamål, för vilket den åstundas, och omständigheterna i övrigt trygghet kan antagas vara för handen, att ett tidigare utlämnande icke kommer att missbrukas till skada för den, som avgivit uppgiften eller eljest däri avses, utlämnande även före

sagda tidpunkt må äga rum, och äger vederbörande myndighet att därvid göra de förbehåll, som kunna prövas erforderliga. Den, som obehörigen utlämnar uppgift eller i tryck offentliggör uppgift, som han vet vara obehörigen utlämnad, så ock den, som bryter emot förbehåll, varunder utlämnande skett, straffas med böter från och med femtio till och med trehundra riksdaler.

Kommerskollegium har i skrivelsen den 11 mars 1915 anfört följande: Med anledning närmast av de ingående ekonomiska undersökningar rörande dels vissa industrigrenar dels rederinäringen, vilka verkstälts inom kollegium, hade vid upprepade tillfällen särskilt på senare tid en önskan gjort sig gällande inom den näringsidkande affärsvärlden, att hemlighållandet av primäruppgifter till officiell statistik av ifrågavarande art måtte utsträckas till en längre tidrymd än den enligt tryckfrihetsförordningen stadgade. Berörda önskan, som även tidigare och jämväl i avseende å den årliga näringsstatistiken vid ett och annat tillfälle tagit sig uttryck, hade särskilt framförts dels i skrivelser till kollegium och dels genom artiklar i dagspressen under framhållande av att, därest de mycket detaljerade redogörelser för de särskilda företagens inre ekonomiska förhållanden, varom närmast vore fråga, för tidigt bleve tillgängliga för allmänheten, den enskilde näringsidkaren härigenom tilläventyrs skulle kunna tillfogas allvarsam skada i hans rörelse. De sålunda framförda farhågorna saknade, såvitt anginge primäruppgifterna för den statistik, som tillhörde kollegiets ämbetsområde, för visso icke stöd i faktiska förhållanden. För statistiken själv och dess förmåga att fylla sin uppgift att så exakt som möjligt återspegla verkligheten innebure därjämte tillvaron av dylika farhågor hos uppgiftslämnarna en allvarlig våda. Det kunde därför utan tvivel, såväl med hänsyn till de näringsintressen, som kollegium vore satt att bevaka, som ock i statistikens eget intresse sättas i fråga, huruvida icke den tid, under vilken nyssnämnda uppgifter åtnjöte ifrågavarande grundlagsskydd, borde utsträckas eller dessa uppgifter på annat sätt beredas erforderligt skydd. Tilläventyrs föreläge emellertid behov av ökat skydd jämväl för primäruppgifterna till statistik inom andra förvaltningsområden. Kollegium hade trott sig böra med anmälan av de synpunkter, som härutinnan gjort sig gällande inom kollegium, hemställa, att det måtte tagas i övervägande, huruvida icke ökat skydd borde beredas åt sådana primäruppgifter, som av enskilda lämnades till den officiella statistiken, samt att utredning måtte åvägbringas angående det sätt, varpå ett sådant önskemål lämpligen borde förverkligas.

Statistiska centralbyrån avgav den 19 mars 1915 utlåtande över nämnda skrivelse, i vilket centralbyrån anförde, att något behov av ökat skydd för de statistiska primäruppgifterna visserligen icke gjort sig gällande inom centralbyråns ämbetsverksamhet, men att centralbyrån dock ville, med hänsyn till de av kollegium anförda omständigheterna, såsom sin mening uttala, att, när det befunnas nödvändigt att för den officiella statistikens ändamål ålägga enskilda att meddela de mest ingående uppgifter om sina ekonomiska och andra förhållanden, uppgiftslämnarna borde tillförsäkras sådant skydd, att skada genom uppgifternas offentliggörande icke kunde dem tillfogas.

Socialstyrelsen har i avgivet utlåtande den 23 mars 1915 yttrat, att under de senaste åren från näringsidkarehåll för styrelsen påpekats, hurusom ifrågakarande skydd i många fall måste med hänsyn till sin allt för korta varaktighet anses otillräckligt; styrelsen ansåge sig därför böra förena sig med kollegium i dess nämnda framställning.

Sedan genom nådigt beslut den 23 juli 1915 åt kommerskollegium uppdragits att verkställa utredning och utarbeta förslag i förevarande hänseende, har kollegium med underdåniga skrivelsen den 8 december 1916 överlämnat ett den 26 februari 1916 dagtecknat memorial, som i ärendet avgivits av den kollegii ledamot, åt vilken nämnda utredning av kollegium anförtrots. I sagda memorial har bemälda ledamot på anförda skäl hemställt, att ifrågakarande lagrum skulle erhålla följande lydelse: 'Att för officiell statistik lämnade uppgifter, som avse namngivna enskilda personer, bolag eller andra enskilda samsälligheter, ej må utlämnas, förrän tio år från uppgiftens datum förflutit; dock att utlämnande av sådan uppgift även före sagda tidpunkt ej må vägras, därest uppgiften är behövlig för domstols- eller annat publikt ärende eller ock för forskningar av otvivelaktigt vetenskaplig syftning, ägande i sistnämnda fall vederbörande myndighet att göra de förbehåll, som kunna prövas erforderliga. Den häremot bryter, så ock den, som i tryck offentliggör dylik uppgift, vilken obehörigen utlämnats, eller icke iakttager de förbehåll, varunder utlämnande skett, böte femtio riksdaler.'

Kommerskollegium har i skrivelsen den 8 december 1916 anført, att, ehuru ifrågakarande bestämmelser i vissa delar ej vore avfattade på ett fullt tillfredsställande sätt, deras tillämpning likväl, såvitt erfarenheten inom kollegium gäve vid handen, icke syntes hava berett några större svårigheter. Med hänsyn därtill hade kollegium, som dessutom funnit verkningarna av de av kollegii nyssnämnde ledamot föreslagna bestämmelserna svåra att överblicka, ansett sig ej böra tillstyrka annan ändring

av tryckfrihetsförordningen i denna del än en utsträckning av tiden för uppgifternas hemlighållande till tio år.

Vid skrivelsen var fogat utdrag av kollegii protokoll berörda den 8 december 1916, utvisande, att förutnämnde ledamot vidhållit sitt omförmälda ändringsförslag, dock icke beträffande böternas belopp.

Lika med de i ärendet hörda ämbetsverken anser jag den tid, under vilken ifrågavarande statistiska primäruppgifter regelmässigt skola vara skyddade mot offentlighet, böra förlängas från fem till tio år.

Att i övrigt göra någon ändring i förevarande bestämmelser finner jag icke erforderligt. Vad det inom kommerskollegium därom framställda förslaget beträffar, har omförmälde skiljaktige ledamot erinrat, att enahanda förslag av honom framstälts i en den 11 februari 1909 dagtecknad skrivelse till dåvarande chefen för finansdepartementet. Av det av särskilda kommitterade under år 1912 avgivna betänkandet med förslag till tryckfrihetsordning (sid. 232) inhämtas, att berörda skrivelse blivit till kommitterade överlämnad men att kommitterade icke funnit de ifrågasatta ändringarna böra vidtagas utan i sitt förslag till tryckfrihetsordning (kap. 2 § 10) återgivit de nuvarande bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen, endast med någon redaktionell jämkning.»

De bestämmelser, som återfinnas uti det i den kungl. propositionen berörda stycket i § 2 mom. 4:o tryckfrihetsförordningen, hava närmast tillkommit till stöd för berättigade näringsintressen. Indirekt äro de emellertid också, på sätt kommerskollegium i sin skrivelse av den 11 mars 1915 framhållit, till gagn för staten, i det att det primärmaterial, som kommer staten till handa, kan förväntas bliva mera fullständigt och tillförlitligt, i den mån uppgiftslämnarna icke behöva befara att de av dem lämnade uppgifterna till deras egen skada prisgivas åt offentligheten. Även till ett tredje intresse, nämligen forskningens, har hänsyn tagits vid det ifrågavarande stadgandets avfattning. I fråga om uppgifternas tillförlitlighet och fullständighet sammanfaller detta intresse med statens. Vad åter angår forskningens anspråk på materialets tillgänglighet, torde detta anspråk vara väl tillgodosett genom stadgandet om de förutsättningar, under vilka ett utlämnande må äga rum.

Från den näringsidkande affärsvärldens sida har nu den önskan uttryckts, att hemlighållandet av ifrågavarande uppgifter måtte utsträckas till en längre tidrymd än den nu stadgade. Såväl kommerskollegium som socialstyrelsen hava vitsordat det berättigade i dessa krav, och statistiska centralbyrån har också anslutit sig till den meningen, att

*Utskottets  
yttrande.*

uppgiftslämnare i ifrågavarande fall böra tillförsäkras sådant skydd, att skada genom uppgifternas offentliggörande ej kan dem tillfogas. Med stöd härav har kommerskollegium föreslagit, att tiden för hemlighållandet måtte utsträckas från 5 till 10 år. För detta jämväl av Kungl. Maj:t biträdda förslag tala enligt utskottets mening starka skäl. Intet berättigat intresse blir genom en dylik förändring kränkt. Ur statens och ur den vetenskapliga forskningens synpunkt synes det tvärtom, på sätt ovan utvecklats, vara en fördel, att från uppgiftslämnarnas sida framställda, välgrundade önskemål i detta hänseende bliva vederbörligen tillgodosedda.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition måtte såsom vilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga följande

## Förslag

till

### ändrad lydelse av § 2 4:o tryckfrihetsförordningen.

(Nuvarande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

#### § 2.

#### § 2.

4:o. I grund av — — — —  
som helst.

Vid föregående tillåtelse skola följande undantag ovägerligen iakttagas:

Att protokoll, hållna — — —  
uppenbara.

Att ej några — — — femtio  
riksdaler.

Att mobiliseringsplaner — —  
— — — konfiskeras.

Att, där underrätt — — — —  
konfiskeras.

4:o. I grund av — — — —  
som helst.

Vid föregående tillåtelse skola följande undantag ovägerligen iakttagas:

Att protokoll, hållna — — —  
uppenbara.

Att ej några — — — femtio  
riksdaler.

Att mobiliseringsplaner — —  
— — — konfiskeras.

Att, där underrätt — — — —  
konfiskeras.

## (Nuvarande lydelse:)

Att, i vad — — — femtio riksdaler.

Det skall — — — sexton skillingar.

Att protokoll — — — sexton skillingar.

Att ingen — — — sexton skillingar.

Att utdrag — — — femtio riksdaler.

Att uppgifter — — — femtio riksdaler.

Att för officiell statistik lämnade uppgifter, som avse namngivna enskilda personer, bolag eller andra enskilda samfälligheter, ej må utlämnas, förrän *fem* år från uppgiftens datum förflutit; dock att, såvida med hänsyn till uppgiftens natur eller det ändamål, för vilket den åstundas, och omständigheterna i övrigt trygghet kan antagas vara för handen, att ett tidigare utlämnande icke kommer att missbrukas till skada för den, som avgivit uppgiften eller eljest däri avses, utlämnande även före sagda tidpunkt må äga rum; ägande vederbörande myndighet att därvid göra de förbehåll, som kunna prövas erforderliga. Den, som obehörigen utlämnar uppgift eller i tryck offentliggör uppgift, som han vet vara obehörigen utlämnad, så ock den, som bryter emot förbehåll, varunder utlämnande skett, böte från och med femtio till och med trehundra riksdaler.

Att de från — — — femtio riksdaler.

## (Föreslagen lydelse:)

Att, i vad — — — femtio riksdaler.

Det skall — — — sexton skillingar.

Att protokoll — — — sexton skillingar.

Att ingen — — — sexton skillingar.

Att utdrag — — — femtio riksdaler.

Att uppgifter — — — femtio riksdaler.

Att för officiell statistik lämnade uppgifter, som avse namngivna enskilda personer, bolag eller andra enskilda samfälligheter, ej må utlämnas, förrän *tio* år från uppgiftens datum förflutit; dock att, såvida med hänsyn till uppgiftens natur eller det ändamål, för vilket den åstundas, och omständigheterna i övrigt trygghet kan antagas vara för handen, att ett tidigare utlämnande icke kommer att missbrukas till skada för den, som avgivit uppgiften eller eljest däri avses, utlämnande även före sagda tidpunkt må äga rum; ägande vederbörande myndighet att därvid göra de förbehåll, som kunna prövas erforderliga. Den, som obehörigen utlämnar uppgift eller i tryck offentliggör uppgift, som han vet vara obehörigen utlämnad, så ock den, som bryter emot förbehåll, varunder utlämnande skett, böte från och med femtio till och med trehundra riksdaler.

Att de från — — — femtio riksdaler.

(Nuvarande lydelse:)

Att ansökning — — — femtio riksdaler.

Att sådant, som — — — — huvudsaken.

I övrigt, och — — — — stadgat är.

(Föreslagen lydelse:)

Att ansökning — — — femtio riksdaler.

Att sådant, som — — — — huvudsaken.

I övrigt, och — — — — stadgat är.

Stockholm den 31 maj 1917.

På konstitutionsutskottets vägnar:

NILS EDÉN.

**Reservation:**

av herrar *Edén, Mannheimer, Olof Olsson, August Ljunggren, Gullberg, Larsson* i Västerås, *Ericsson* i Vallsta, *Kropp, Sterne* och *Törnkvist*, vilka anförde:

Till stöd för förslaget, att hemlighållandet av de statistiska primäruppgifterna skulle utsträckas till en tidrymd av 10 år från den nu enligt tryckfrihetsordningen gällande av 5 år, har framhållits huvudsakligen, att därigenom kunde förväntas, att, till gagn för staten, det primärmaterial, som komme staten till handa, bleve mera fullständigt och tillförlitligt, i den mån uppgiftslämnarna icke behövde befara, att de av dem lämnade uppgifterna till deras egen skada prisgåves åt offentligheten.

Vi hava icke kunnat övertygas om lämpligheten av den utsträckning av sekretessen som sålunda föreslås.

Först och främst synes det oss, som om man hade rätt att ställa sig mycket tveksam till den frågan, om verkligen i allmänhet en näringsidkare, som över huvud fruktar för, att vissa hans uppgifter icke skulle komma att hemlighållas, kan förväntas avgiva fullständigare och tillförlitligare uppgifter, om skyddstiden bleve tio år i stället för fem år.

Vidare anse vi, att förslaget skulle innebära vissa olägenheter, som enligt vår uppfattning uppväga den fördel, som förslaget eventuellt skulle kunna medföra för det allmänna.

Av departementschefens yttrande till stöd för den kungl. propositionen inhämtas, att förslaget framkommit i anledning av framställning från kommerskollegium och blivit tillstyrkt av socialstyrelsen samt statistiska centralbyrån, vilken sistnämnda myndighet dock uttalat, att något behov av ökat skydd för de statistiska uppgifterna icke gjort sig gällande inom dess ämbetsverksamhet.

Beträffande kommerskollegii yttrande ha vi icke kunnat undgå att fästa vår uppmärksamhet vid det förhållande, att den ledamot av kommerskollegium, som fått åt sig anförtrott att verkställa utredning och utarbeta förslag till ny bestämmelse uti tryckfrihetsförordningen i nu förevarande hänseende, ansett sig böra, samtidigt han föreslog en utsträckning av tiden för hemlighållandet av de statistiska primäruppgifterna, hemställa om ändrad lydelse av tryckfrihetsförordningens ifrågavarande bestämmelse, varigenom trygghet kunde vinnas, att andra viktiga offentliga intressen icke genom förändringen bleve lidande. — Kommerskollegium, som medgav, att de nuvarande bestämmelserna icke vore avfattade på ett fullt tillfredsställande sätt, fann sig emellertid, då deras tillämpning likväl enligt kollegii erfarenhet icke syntes hava berett några större svårigheter, ej böra tillstyrka annan ändring av tryckfrihetsförordningen i denna del än en utsträckning av tiden för uppgifternas hemlighållande till tio år.

I detta sammanhang anse vi oss böra erinra om, att tryckfrihetskommittéerna i sitt år 1912 avgivna betänkande med förslag till ny tryckfrihetsförordning föreslogo en tidrymd av fem år för sekretessen på nu ifrågavarande område, varjämte de vid formulerandet av den bestämmelse, som berörde de statistiska uppgifterna, fäst avseende vid en anmärkning, som i skrivelse 1909 till chefen för finansdepartementet från en kollegii tjänsteman framkommit därom, att den nuvarande bestämmelsen i tryckfrihetsförordningen vore avfattad väl restriktivt, varav följt en viss benägenhet hos den prövande myndigheten att vägra utlämnande även där enligt lagstiftarens avsikt en vägran ej borde ske. — På förfrågan av tryckfrihetskommittéerna hade denne tjänsteman sedermera bestyrkt, att erfarenheten visat, att de farhågor besannats, som man hyst därom, att med stöd av ifrågavarande stadgande utlämnandet av statistiska primäruppgifterna ofta skulle förvägras även vid fråga om officiella undersökningar och utredningar.

Vid formuleringen av sitt förslag till bestämmelse rörande hemlighållandet av de statistiska uppgifterna beaktade tryckfrihetskommittéerna den anmärkning, som sålunda framkommit.

Då vi hysa den uppfattning att en utsträckning av sekretessen, vare sig det är fråga om nya områden, som därav skola beröras, eller om tiden för hemlighållandet bör ske med den största varsamhet och då vi icke kunnat finna annat än, att ifrågavarande förslag innebär vissa olägenheter, som överväga de fördelar, man kan vänta sig därav, ha vi ansett oss böra hemställa,

att förevarande proposition icke må av riksdagen bifallas.

---